

בס"ד. שיחת ש"פ בחוקותי, כ"ב אייר, ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

א. עלי הפסוקי "אם בחוקותי תלכו" — איתא בספרא (והובא גם בפרש"י): "יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה".

וצריך להבין:

בשלמא אם כוונת הפסוק "בחוקותי תלכו" היתה על קיום המצוות ("יכול זה קיום המצוות") — הי' אפשר להסביר הטעם למש"נ "בחוקותי" דוקא, ללמדנו, שגם המצוות דעדות ומשפטים שיש להם טעם, צריך לקיימם מתוך קבלת עול, כמו חוקים³;

אבל היות שהמכוון כאן הוא על לימוד התורה ("שתהיו עמלים בתורה") — אינו מובן למה נאמר הלשון "בחוקותי תלכו", הרי התורה עיקרה הבנה והשגה: חיוב היגיעה בלימוד התורה הוא לא רק לחזור ולידע פרטי דיני המצוות, אלא גם להבין ולהשיג טעמי המצוות⁴, כפי שנתפרשו בתושב"כ⁵ ובתושבע"פ⁶.

ואף שישנם גם מצוות שנקראים בשם "חוקים", שלא שייך להבין טעמיהם, ועליהם נאמר⁷ "חוקה כו' אין לך רשות להרהר אחרי" —

מצרים הקדשתי לי כל בכור וגו'" (במדבר ג, יג). — מהנחה בלתי מוגה.

(6) בגמרא ומדרשים כו', ובפרט בספרי חקירה, מוסר וחסידות, שיסודתם בהררי קודש (מהנחה בלתי מוגה).

(7) פרש"י ר"פ חוקת.

(8) והכוונה בזה — לא להרהור של סתם מקשן, ועאכו"כ הרהור שהוא לקנתר וכיו"ב ח"ו, אלא — להרהור שישנו וצריך להיות בכל שאר המצוות שאינם חוקים (עדות ומשפטים), שבהם צריכים ללמוד ולידע גם טעמי המצוות, ורק בחוקים, שהם המצוות

(1) מכאן עד סוס"ד — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"ג ע' 1012 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ריש פרשתנו.

(3) ראה לקו"ש ח"ג ע' 896 ובהמצויין שם (לקו"ש חט"ז ע' 248 הערה 56. וש"נ).

(4) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"א-ב. וועד.

(5) ולדוגמא: מצות פדיון הבן — דמינה אולינ* — שנתפרש בתורה טעם המצוה: "כי לי כל בכור ביום הכותי כל בכור בארץ

ד"א ניטן השתא (נדפס בלקו"ש ח"א ע' 42 ואילך). המו"ל.

(* לכאורה הכוונה בהמשך לה"הדרן" על מסכת פסחים בענין פדיון הבן, שנערך בהתוועדות

הרי הם רק חלק קטן בתורה, ואילו החלק היותר גדול שבתורה ניתן בהשגה דוקא.

וכפי שרואים בנוגע לתושב"כ ותושבע"פ, שתושב"כ בכללה, שעיקרה הוא הקריאה (שלכן גם עס־הארץ מברך ברכת התורה אף שלא ידע מאי קאמר), היא הרבה יותר קטנה — בכמות — מתושבע"פ, שבהכרח ללמדה בהבנה והשגה, ולולי זאת אי אפשר לברך ברכת התורה.⁹ [ותיירה מזה — שהחילוק בכמות בין תושב"כ לתושבע"פ הוא חילוק שבאין־ערוך, כי: בתושב"כ יש מספר מוגבל וקבוע של פסוקים, אותיות וכו', ואסור שיהי' בה יתיר. ואילו בתושבע"פ — ההגבלה היא רק כמה שישנו כבר בגילוי בפועל, אבל מצד מה שיש בה (בכח), ובא גם בגילוי באופן שהולך וניתוסף עוד ועוד — "מה" שתלמיד ותיק עתיד לחדש" — הרי היא בלי גבול].

וכמו כן הוא בתורה שבכתב גופא: חלק התורה שלא נתפרש טעמו, החלק שעוסק בענין החוקים — הוא הרבה יותר קטן מחלק התורה שעוסק בהמצוות שבאות בהשגה.

ועפ"ז אינו מובן הלשון "בחוקותי תלכו" — שבנוגע להציווי "שתהיו עמלים בתורה" נזכר הענין ד"חוקים" שאינו אלא חלק קטן בתורה?

ב. ויובן ע"פ ביאורו של אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה¹² ש"בחוקותי" הוא מלשון חקיקה:

החידוש שבאותיות החקיקה מתבטא בכך — שלא זו בלבד שהאותיות מאוחדות עם הדבר שבו נחקקו,

— שהרי מעלה זו ישנה גם באותיות הכתיבה, כי, אף שהאותיות הכתובים ע"ג הקלף הם דבר נוסף על הקלף¹³, הרי ע"י הכתיבה נעשים האותיות מאוחדות עם הקלף —

בתורה, כמארז"ל (קה"ר רפ"ב, וספ"א) "התורה שאדם למד בעוה"ז הבל הוא לפני תורתו של משיח" (מהנחה בלתי מוגה).

12 ריש פרשתנו, ור"פ חוקת.

13 הן הקלף שמתחת לאותיות, והן הקלף שמסביב לאותיות, שהרי כל אות צריכה להיות מוקפת גויל (מנחות כט, א) — כמבואר הענין בזה בלקו"ת (שה"ש ה, א, מה, ג, מו, ג ואילך). — מהנחה בלתי מוגה.

שאין טעם ידוע, "אין לך רשות להרהר" (מהנחה בלתי מוגה).

9 ה' ת"ת לאדמו"ר הזקן ספ"ב. לקו"ת ויקרא ביאור ולא תשביט (ה, ב).

10 ראה ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמור"ר רפמ"ז. ויק"ר רפ"ב. תניא קו"א ד"ה ולהבין פרטי (קנט, ב).

11 ועד להחידושים שיתחדשו בכיאת המשיח, שהרי אז יהי' עיקר ענין החידוש

אלא עוד זאת, שהאותיות אינם מציאות בפני עצמם, אלא כל מציאותם היא מציאות הדבר שבו נחקק¹⁴.

וזוהו הרמז בפסוק "בחוקותי תלכו" — שלימוד התורה צריך להיות באופן של חקיקה:

אין הכוונה להזהיר על כך שהאדם הלומד תורה צריך להיות מאוחד עם התורה [שהרי לימוד כזה שהאדם נשאר מציאות בפני עצמו מהתורה, הוא ע"ד שארז"ל¹⁵ "אין תורתו של דואג אלא משפה ולחוקין", ולא כאן באה התורה להזהיר על ענין זה], אלא להורות שלא די בהתאחדות עם התורה באופן של שני דברים המתאחדים (כתיבה), אלא דרוש שהאדם יתבטל ממציאותו, באופן שכל מציאותו תהי' מציאות התורה (חקיקה).

וע"ד שמצינו במשה רבינו (מקבל הראשון של התורה), שמציאותו היתה בביטול והתאחדות עם אלקות עד כדי כך שאמר¹⁶ "ונתתי עשב גוי" ("כאילו הוא הנותן ח"ו") — "לפי ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה¹⁷, ורוח הוי' הוא שדיבר כו"¹⁸. ועד"ז מצינו אצל רשב"י, שאמר "ראיתי בני עלי' כו' אם שנים הן כו"¹⁹, "ואם חד הוא כו"²⁰ — אף שאין זה מדרך הצדיקים לומר שבחים על עצמו²¹ — מצד גודל ביטולו שלא הי' מציאות בפני עצמו, אלא כל מציאותו היתה אלקות (ביטול דחקיקה).

ג. וע"פ המדובר כמ"פ²² שכל הפירושים שבתורה קשורים זב"ז — מובן, שפירוש אדמו"ר הזקן "בחוקותי" מלשון חקיקה, מתאים עם הפירוש הפשוט "בחוקותי" מלשון חוקים.

הענין בזה — שלימוד התורה צריך להיות באופן של "חוקים",

14) כי החקיקה היא מיני' ובי'.

15) סנהדרין קו, ב.

16) עקב יא, טו.

ולהעיר, שענין זה נאמר בפרשה שני' דק"ש, שבה נאמר "ואספת דגגך" (שם, יד), היינו, שאין זה "בזמן שישאל עושין רצונו של מקום", שאז "מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר (ישעי' סא, ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם", אלא "בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום", שאז "מלאכתן נעשית ע"י עצמן" (ברכות לה, ב), ואעפ"כ, גם במעמד ומצב כזה ישנה מציאותו של משה רבינו — ואתפשטותא דילי' שבכל דרא ודרא (תקו"ז תס"ט) — שבהיותו למטה שכינה מדברת

מתוך גרונו הגשמי, כי גם בהיותו למטה הי'

במדריגתו בבחי' חכמה דאצילות (ראה לקו"ת

נצבים מט, ב). — מהנחה בלתי מוגה.

17) להעיר מזח"ג רלב, א, ושם ז, א.

רסה, סע"א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג.

מכילתא יתרו יח, יט.

18) לקו"ת פרשתנו ג, א (וראה גם לקו"ת

אחרי כז, ב).

19) סוכה מה, ב. סנהדרין צז, ב.

20) ב"ר פל"ה, ב.

21) כלשון אדמו"ר הזקן — בסה"מ

תקס"ד ע' קו.

22) ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. לעיל ריש

ע' 101. וש"נ.

מצד קבלת עול: הן אמת שצריך ללמוד ולהבין התורה בשכל, אבל זה גופא צריך להיות מתוך קבלת עול (היינו, שלימודו אינו בשביל התענוג שלו, אלא מפני שהקב"ה צוה ללמוד באופן של הבנה והשגה), ועי"ז נעשה הלימוד באופן ד"עמלים בתורה", שמתייגע בלימודו יותר מכפי הנדרש מצד טבעו והתמדתו (משא"כ כאשר הלימוד הוא מצד התענוג שלו, אזי הלימוד מדוד לפי ערך גודל התענוג, ואין בו עמל).

וזוהי השייכות שבין שני הפירושים: ע"י הלימוד באופן של חוקים, "שתהיו עמלים בתורה" — באים להלימוד באופן של חקיקה, שהאדם הלומד והתורה נעשים חד ממש.

ד. אמנם, עדיין צריך להבין ביאור הלשון "בחוקותי תלכו":

הליכה — שייכת בענינים שבהם ישנם חילוקי מדריגות (להיותם קשורים עם ענין של השתלשלות: העולם וכו', כחות האדם), שבהם הולך האדם מדרגא לדרגא. ולדוגמא: במדות — שייך לומר שהאדם הולך, מתעלה מדרגא לדרגא, מאהבה זוטא לאהבה רבה. ועד"ז בשכל: שכל קטן, שכל גדול.

אבל בנוגע ל"חוקים", קבלת עול²³ — איך שייך ענין של הליכה? והנה, אדמו"ר הזקן מבאר בלקו"ת²⁴ ש"תלכו" מרמז על נתינת שכר: השכר על העבודה ד"בחוקותי" הוא — "תלכו", הליכה אמיתית, שהיא בלי גבול. אבל, בפשטות הכתובים, כפי שלומדים ב"חדר" עם ילדי ישראל — מתחיל סיפור השכר בפסוק²⁵ "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", ואילו מ"ש "תלכו" קאי עדיין על עבודת האדם.

ה. ויובן ע"פ הביאור בענין דוגמתו — במצות ספירת העומר: ובהקדמה — שספירת העומר היא המצוה הקשורה במיוחד עם חודש אייר, שבכל יום מימי החודש ישנה המצוה דספירת העומר²⁶. וכמדובר פעם ע"ד החילוקים בהשייכות דהמצוות לזמני השנה — שיש מצוות שקיומם בכל יום, כמו מצות תלמוד תורה, מצות ק"ש ותפלה, אבל, מצוות אלה אינם שייכות וקשורות לתוכנם המיוחד של

לבו לגשת וכו', הרי בנוגע לקיום המצוה במעשה בפועל, ש"המעשה הוא העיקר" (אבות פ"א מי"ז) — שוים הם (מהנחה בלתי מוגה).

(24) פרשתנו מז, ב.

(25) כו, ד.

(26) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 84. וש"נ.

(23) שבזה שוים כל ישראל. — וכמו בקיום המצוות, שאותם התפילין שמינח משה רבינו, מניחם פשוט שבפשוטים בן י"ג שנה ויום אחד, שכן, אף שבנוגע לכוננת המצוה מובן גודל ריחוק הערך שביניהם, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא (פמ"ד) "מי הוא זה ואיזהו אשר ערב

הימים שבהם מקיימים אותם. ויש מצוות שקשורות עם ימים מיוחדים בשנה, כמו המצוות המיוחדות שבחג הפסח, ועד"ז בשאר הרגלים, אבל, מצוות אלה אינם אלא בימים מסויימים של החודש, ולא בכל ימי החודש. והחידוש במצות ספירת העומר כפי שהיא בחודש אייר²⁷ — שזוהי מצוה ששייכת במיוחד לזמן מסויים, והיא בכל יום מימי החודש (דלא כמו בחדשים ניסן וסיון, שהמצוה דספה"ע אינה בכל ימי החודש, אלא בחלקם בלבד), היינו, שבכל יום מימי החודש מקיימים מצוה, שהרי בכל יום ממ"ט ימי הספירה מקיימים מצוה בפני עצמה.

— ואין לומר²⁸ שהספירה דכל מ"ט הימים היא מצוה אחת, שלכן אם חיסר יום אחד הפסיד מצות ספירת העומר, דא"כ, לא היו יכולים לברך בכל יום ברכה בפני עצמה, כי:

(א) אין לברך ב' ברכות על מצוה אחת, כפסק אדמו"ר הזקן²⁹.

(ב) גם להדעות³⁰ שאפשר לברך ב' ברכות על מצוה אחת — אין לברך על ספה"ע עד היום האחרון, שהרי אם ישכח לספור יום אחד, יהיו כל הברכות שברך בימים שלפנ"ז לבטלה. ועד"ז שאין אשה מברכת על ספירת ז' נקיים, שמא תראה ותסתור³¹. ועד"ז אין מברכים על מצות צדקה — שא' הטעמים בזה הוא שמא יתחרט העני ולא יטול הצדקה³².

ועכצ"ל, שבכל יום ממ"ט ימי הספירה מקיימים מצוה בפ"ע, ואעפ"כ, אם חיסר יום אחד, אינו יכול לספור עוד בברכה, כיון שהספירה צריכה להיות באופן ד"תמימות"³³.

ו. וביאור הקשר והשייכות דמצות ספירת העומר לחודש אייר: ידוע³⁴ ש"אייר" ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל (כמובא³⁵ גם לדינא, לענין כתיבה בשטרות, שצריך לכתוב אייר בב' יו"דין), שהם ד' רגלי המרכבה.

וצריך להבין: מהי השייכות דענין ה"מרכבה" לחודש אייר דוקא, ולא לשאר החדשים — כמו חודש סיון, שבו הי' מתן-תורה, שאז נתגלה

32) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סי"ח. סרני"ד. ח"ג סרפ"ג. המצויין באנציק' תלמודית (כרך ד) ערך ברכת המצות ע' תקיט. וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 85 הערה 24. וש"נ. 33) ראה גם תו"מ חל"ב ע' 266. וש"נ. 34) מאור"א מערכת א' אות פד. מגלה עמוקות אופן קכא. 35) ב"ש לאה"ע סקכ"ו ס"כ.

27) ראה גם תו"מ חכ"ה ע' 258. וש"נ. 28) ראה גם תו"מ ח"ח ע' 114. ואילך. וש"נ. 29) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סת"לב ס"ח ובקו"א שם סק"ב. 30) ראה קו"א שם. 31) ראה תוד"ה וספרה — כתובות עב, תוד"ה וספרתם — מנחות סה, ב.

הקב"ה עם המרכבה העליונה (כדאיתא במדרשי חז"ל³⁶), או חודש ניסן, שבו הי' יצי"מ, שאז נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה³⁷. ומה גם שבכל שלש הרגלים כתיב³⁸ "וראה כל זכורך גו'", ודרשו חז"ל³⁹ "כדרך שבא לראות כו'", שאז היתה ראיית אלקות, שזהו ע"ד גילוי המרכבה. ומפני מה שייך ענין המרכבה לחודש אייר דוקא?

והביאור בזה — שענין המרכבה בעבודת האדם מורה על הביטול של האדם להקב"ה, בדוגמת המרכבה שבטלה אל הרוכב, שזוהי כללות העבודה מלמטה למעלה, ביטול המרכבה אל הרוכב.

ולכן, ענין ה"מרכבה" אינו שייך לחדשים ניסן וסיון, יצי"מ ומ"ת — כיון שענינם הוא גילוי אלקות מלמעלה למטה, וכן כללות הענין דשלש הרגלים הוא גילוי אלקות מלמעלה למטה, שכן, אף שצריך להיות "בא לראות", הרי העיקר הוא הגילוי מלמעלה, התגלות הרוכב (ולא כ"כ ביטול המרכבה);

אלא ענין ה"מרכבה" (מלמטה למעלה) שייך לחודש אייר דוקא — כיון שבכל הימים שבו ישנה המצוה דספירת העומר, שכללות ענינה הוא עבודת האדם מלמטה למעלה, כמ"ש⁴⁰ "וספרתם לכם": וספרתם — לשון ספירות ובהירות, כמו אבן ספיר, וספרתם לכם — שצריכים לעשות שיהי' ה"לכם" בהיר⁴¹ ("מאֶכֶן זֶיך לִיכְטִיג"), ומצד עבודת המטה ה"ז בכל ימי החודש, ללא שינוי (דלא כבחודש ניסן, שהמצוה מתחילה רק לאחר הגילוי דיצי"מ, או כבחודש סיון, שהמצוה נמשכת רק עד בא הגילוי דמ"ת, ולאח"ז — "במשוך היובל"⁴² — נפסק הגילוי).

ז. והנה, במצות ספירת העומר — שמורה על כללות העבודה מלמטה למעלה — נאמר⁴³ "תספרו חמישים יום". וידועה הקושיא⁴⁴: הרי סופרים רק מ"ט יום, ולא חמישים יום?

ומבואר בזה⁴⁵ — שע"י העבודה דספירת מ"ט ימים, שהיא העבודה מלמטה למעלה, זוכים לגילוי שער הנו"ן שנמשך מלמעלה.

36) ראה נתחומא צו יב. שמור"ר פ"ג, ב. 41) ראה "התמים" חוברת ו ע' צה (נעתק בש"נ. ב"היום יום" י אייר).

37) נוסח הגש"פ. 42) יתרו יט, יג.

38) משפטים כג, יז. תשא לד, כג. ראה 43) אמור כג, טז.

טז, טז. 44) תורה"ה כתוב — מנחות סה, ריש

39) חגיגה ב, א. וראה אוה"ת ס"פ וירא ע"ב. הובא בלקו"ת במדבר יו"ד, א.

קג, ב ואילך. 45) לקו"ת שם, ד. שה"ש לה, ג.

40) אמור כג, טו.

אבל עדיין אין זה מספיק — שהרי מלשון הכתוב "תספרו חמישים יום", משמע, שגם "יום החמישים" צריכים לספור, היינו, שעבודת הספירה (עבודה מלמטה למעלה) קאי גם על שער הנו"ן, ולא באופן ש"יום החמישים" (שער הנו"ן) נמשך מלמעלה?

ויש לומר הביאור בזה — ע"פ תורת הבעש"ט⁴⁶ ש"שער החמישים הוא חוזר ומתחיל נ' שערים למעלה מזה, וכן למעלה מעלה עד אין סוף כו", ומזה מובן, שהבחי' שהיא למעלה מהשגת אדם זה, ואצלו היא בחי' שער החמישים — לגבי אדם נעלה יותר היא בכלל המ"ט שערים, ושער הנו"ן שלו היא בחינה נעלית יותר. וזהו שנצטוונו "תספרו חמישים יום" — שבגמר ספירת המ"ט שערים שבערכו, יתחיל לספור מ"ט שערים נעלים יותר, ואז, אותה הבחי' שהיתה אצלו בגדר שער הנו"ן שלמעלה מהשגה, תהי' עכשיו אצלו בגדר ספירה⁴⁷.

ח. וביאור⁴⁸ הענין יובן ע"פ מ"ש בלקוטי תורה⁴⁹ שעיקר האמונה היא במדרגות דאלקות שאין השכל יכול להשיגם, שכן, בהדרגות שהשכל יכול להשיגם, צריכה להיות גם השגה, ורק לאחרי שלימות השגתו, עד כמה שיד שכלו מגעת, הנה בהדרגות היותר נעלות שאין השכל יכול להשיגם, שם הוא מקום האמונה שלו.

— וזהו החידוש שבאמונת ישראל לגבי האמונה דאומות העולם להבדיל⁵⁰: אצל אוה"ע אין אמונה אמיתית באלקות. האמונה שלהם היא באותן דרגות שהשכל מכריח אותם. ולכן האמונה שלהם היא רק בבחינת ממלא כל עלמין, בחי' האלקות שמושגת בשכל. משא"כ בישראל, האמונה היא בבחינת סובב כל עלמין, שלמעלה מהשגת השכל.

ומזה מובן, שכיוון שבענין השכל ישנם עליות מדרגא לדרגא, כמ"ש⁵¹ "ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה"⁵², הרי ככל שתגדל ההשגה,

46) בס' תולדות יעקב יוסף פ' דברים.

47) תוכן סעיף זה — נדפס בלקו"ש ח"ג ע' 996 הערה 8.

48) מכאן עד סוס"ט — המשך השיחה המוגהת שבערה 1. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

49) ואתחנן ד, א ואילך. דרך מצותיך מה, א ואילך.

50) ראה סידור (עם דא"ח) שער חג המצות (רפד, ג). ובכ"מ.

51) איוב לב, ז.

52) וכפי שנהגו פעם המלמדים לומר לתלמידים — במענה לשאלות שלא היו יודעים להשיב וְלֹא רָצוּ לומר שאינם יודעים, כדי שלא יאבדו את החשיבות שלהם בעיני התלמידים] — כשתגדל, תבין.

וענין זה הוא מצד עצם הגדלת השנים. ובפרט ע"י ההתעסקות בענינים של שכל וחכמה, ועאכו"כ בחכמה האמיתית, חכמת התורה (מהנחה בלתי מוגה).

אזי גם האמונה היא בדרגות נעלות יותר: אותם הענינים שבשבילם הוצרך בעבר לאמונה — באים אצלו בהשגה, והאמונה שלו עכשיו — היא בדרגות נעלות יותר באלקות.

ט. ועפ"ז יובן גם ענין ההליכה בחוקים — "בחוקותי תלכו": ככל שתגדל ההשגה במצוות — נעשה גם ענין ה"חוקים" נעלה יותר: אותם ענינים שמתחילה היו נחשבים אצלו ל"חוקים" — אינם נחשבים עוד "חוקים", כיון שכבר באו בהשגת שכלו, ואז, ה"חוקים" הם בדרגה נעלית יותר.

וכפי שמצינו במשה רבינו שאמר לו הקב"ה "לך אני מגלה טעם פרה"⁵³ — הרי מיני אז, לא נחשבה עוד מצות פרה אדומה, אצל משה רבינו, בתור "חוקה". והרי אי אפשר לומר שאצל משה רבינו נחסר ח"ו ענין החוקים — אלא ענין החוקים הי' אצלו בדרגה נעלית יותר.

וזהו "בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה" — שצריכים תמיד להוסיף ולהתייגע בתורה, היינו, שהגיעה בתורה עד מיצוי הנפש שהיתה אצלו אתמול — אינה מספיקה היום, אלא היום צריכה להיות אצלו השגה נעלית יותר, ובמילא — חוקים נעלים יותר: "בחוקותי תלכו" — שנעשה מהלך בענין החוקים.

והשכר על זה — "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'"⁵⁵ עד "ואולך אתכם קוממיות"⁵⁴, דקאי על הגאולה העתידה, שאז יהי' ענין ההליכה בלי גבול, כמ"ש⁵⁵ "ילכו מחיל אל חיל", ועד שזוכים להגילוי שלמעלה מההליכה — "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁵⁶.

* * *

י. בל"ג בעומר שנת תרצ"ב — לפני שלושים שנה — סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור אודות אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שאירע בשנת תרס"ג⁵⁷:

באותה שנה הי' כ"ק אדמו"ר נ"ע במצב של היפך השמחה וטוב לבב. לבנו כ"ק מו"ח אדמו"ר — לא סיפר כ"כ בפרטיות, אבל לפני

(54) כו, יג.

(55) תהלים פד, ח.

(56) סוף תמיד.

(57) ראה רשימת ה"יומן" מ"ל"ג בעומר,

צ"ב, ריגא" (תו"מ) — רשימת היומן ע' רכט ואילך). וש"נ.

(53) במדב"ר פי"ט, ו. — ועד"ז אצל שלמה

המלך שאמר "על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקרתי ושאלתי ופשפשתי אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" (שם, ג) — שהי' סבור שהענין דפרה אדומה יכול לבוא בהשגתו ("אמרתי אחכמה"). — מהנחה בלתי מוגה.

זוגתו הרבנית התאונן על זה שאחרי שנים של עבודה, אין אף מדה אחת מבוררת לתכליתה בכל הפרטים כדבעי למהוי, ושחסרה אצלו בהירות בהבנה והעמקה כו'.

— כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר זה, הוסיף והדגיש, שכל זה הי' לאחרי אמירת ההמשך המפורסם של ר"ה דשנה ההיא⁵⁸, ולאחרי המאורע⁵⁹ שהתעמק ברעיונותיו בעמקות גדולה כזו שכאשר התעורר מעומק מחשבתו, התחיל לברר — בעקיפין — באיזה יום עומדים!... ולאחרי כל זה התאונן על העדר הבהירות בהבנה והעמקה...

כ"ק אדמו"ר נ"ע ביקר אז אצל הרופא הידוע פרויד, והלה אמר בסיבת מצב רוחו: המוח משיג מה שהלב [ובלשונו של הרופא שדיבר בשפה האשכנזית: "דאָס הַעֶרֶק"] אינו יכול להכיל, והלב אינו מכיל מה שהמוח משיג. ונתן עצה — שחסידי ילמדו ויתעמקו בדברים שאומר הרבי (ובלשונו: ה"ראַפּינער"), ויביאום בפועל, ויודיעו לו על כל זה — שעי"ז יגרמו לו נחת רוח.

והוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר לספר, שבשנה ההיא — תרס"ג — אירעו הרבה "בעל-שם'סקע ענינים", וסיפר דוגמא אחת⁶⁰:

בכל יום היו לומדים יחדיו — כ"ק אדמו"ר נ"ע עם בנו כ"ק מו"ח אדמו"ר — בבית המדרש טושו"ע חושן משפט הל' טוען ונטען. באחד הימים, לאחרי הלימוד, אמר אדמו"ר נ"ע: היום יהי' "אויספלוג" — הנקרא בשפת המדינה: "הייק" (מסע-טיול). ולקחו שניהם הטלית ותפילין, ונסעו שעות אחדות, עד שהגיעו לעיירה קטנה, ולנו בבית-מלון ("האַטעל" — בשפת המדינה) שהי' פחות במדריגה — לפי ערך מעמדה ומצבה של אותה עיירה קטנה.

למחרת אמר אדמו"ר נ"ע לבנו — בקראו בשמו — צריך ללכת לנחם אבלים.

— אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא הי' הסדר לשאול שאלות, ובמילא, לא שאל מאומה, "וואו נחום אבלים, ווען נחום אבלים", והלכו מיד.

"הסיפור שלו* אודות הנסיעה של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ובנו.. שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר.. אף כי איזה פרטים הם בשינויים".

(* ב"שמועות וסיפורים" ח"א ע' 124 ואילך (ננתק בטה"ש תרפ"ד ע' 62 ואילך).

(58) ראה תו"מ שם ע' שנה: "רשב"ץ.. אמר על המשך ראש השנה.. אז ער האָט דערפילט רבי" (וראה בהוספות לסה"מ תרס"ג ע' רלא).

(59) ראה תו"מ שם ע' רי, ובהנסמן שם. (60) ראה גם אג"ק חכ"א ע' רכט:

באו לבית אחד, ומצאו שם אלמנה ושתי יתומות יושבים "שבעה", רחמנא ליצלן. ואדמו"ר נ"ע דיבר על לבם וניחם אותם. אדמו"ר נ"ע ביקש גם מאת האלמנה שתשיג בעדו חלב כשר, כיון שבדעתו להשאר בעיירה יום אחד.

וסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאדמו"ר נ"ע התפלל שם במנין של מנחה ומעריב, ודייק בסיפורו — כדרכו — שמנחה התפלל עוד מקודם, ורק הי' בשעת התפלה, אבל מעריב התפלל גם הוא שם.

על שאלתם של האלמנה והיתומות — מי הוא? ענה: "א ווייטער קרוב". ועל שאלתם אם הכיר את הבעל-האב? ענה: הן זה אינו נוגע. — כן הי' הלשון בסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, אף שכ"ק אדמו"ר נ"ע — שדיבר באידיש — אמר מסתמא "וואָס איז די נפקא מינה", וכיו"ב.

משם נסע אדמו"ר נ"ע לפרעסבורג, ובחר שם שני בחורים מתלמידי הישיבה לחתנים בעד שתי היתומות. וגם הלך בעצמו לקנות כל הנצרך להיתומות, מתנות וכו', בסכום של כמה מאות רובל ("א שיינע עטלעכע הונדערט רובל"). חתונה אחת — נערכה תוך שבועות אחדים, כאשר כ"ק אדמו"ר נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר שהו עדיין שמה, והחתונה השני' — נערכה אחרי חג השבועות דשנה ההיא.

יא. מסיפור זה למדים כמה ענינים:

(א) ביאור על המדובר בל"ג בעומר⁶¹ בענין השבחים ששיבחו תלמידי הרשב"י את רבם הרשב"י — דלכאורה אין זה מדרך הצדיקים כו' (כנ"ל סוס"ב) — כי לפעמים צריכים לעורר אצלם איזה ענין, עי"ז שגורמים נחת רוח כו', ע"ד סיפור הנ"ל ע"ד הוראת הרופא שיוודע לו שלומדים ומתעמקים בדבריו וכו'.

(ב) אע"פ שמצינו במכתבו הידוע של הרמ"מ מהאַרְאָדאַק⁶² ע"ד גודל הפלאת מעלת הבעש"ט ש"אחד הי' וכו'", מ"מ, היו גם לאח"ז "בעל-שם/סקע ענינים", כבסיפור הנ"ל אודות כ"ק אדמו"ר נ"ע בשנה ההיא, ועד"ז אצל כל הרביים, ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

(ג) הטעם שכ"ק מו"ח אדמו"ר בחר בסיפור זה דוקא בתור דוגמא

שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הנדפס לעיל ע' 397 ואילך).

62) נדפס בסוף ספרו פרי הארץ (ד"ה יהא שלמא רבא).

61) בהמאמר — ד"ה שיר המעלות גו' (הנחה בלתי מוגה).
— הענין המוזכר בפנים, לא נכלל בהחלק

לה"בעל-שם'סקע ענינים" שאירעו אז — הוא, לפי שבתוכן סיפור זה מרומזת נקודת כללות העבודה בזמן הגלות, כדלקמן.

יב. וביאור הענין:

בנוגע לזמן הגלות כתיב⁶⁵ "יתומים היינו ואין אב אמותינו כאלמנות". ונקודת העבודה בזמן הגלות היא — לנחם את האבלים, ולהשתדל ולפעול להביא לענין הנישואין (כבסיפור הנ"ל שכ"ק אדמו"ר נ"ע ניחם את האלמנה והיתומות, ועד שהביא לנישואי הבנות היתומות) — הנישואין דכנס"י עם הקב"ה דלעתיד לבוא⁶⁴.

וזהו ענין שצריך לעשותו (לא ע"י שליח, אלא) בעצמו, גם אם הוא זקן ואינו לפי כבודו⁶⁵ — כבסיפור הנ"ל שכ"ק אדמו"ר נ"ע הלך בעצמו לנחם את האבלים,

ומוסיף, שפעם גם התפלל שם מעריב — כידוע שתפלת מעריב אינה דומה לתפלת שחרית ומנחה להיותה בזמן הלילה, המורה על החושך כו',

והשתדל בעצמו בכל הקשור להביא לנישואי הבנות, ועד שבעצמו הלך לקנות כל הנצרך להיתומות — להלבישן ולקשטן כו', כסיפור חז"ל⁶⁶ ש"הכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוח (קישטוה והלבישוה) .. באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן", והיינו, שגם כאשר "העניות מנוולתן" — שזהו כללות המעמד ומצב דזמן הגלות, שלא זו בלבד שאין זה באופן ש"מלאכתן נעשית על ידי אחרים", כמ"ש⁶⁷ "ועמדו זרים ורעו צאנכם"⁶⁸, אלא עוד זאת, שנעשה גם מעמד ומצב ש"עניות מנוולתן" — הרי האמת היא ש"נאות הן", אלא שצריכים לקשטן, ואז רואים ש"נאות הן" גם בחיצוניות, אשר, ככל הדברים האלה כן הוא גם ברוחניות הענינים כו',

ומסיים שעלה לו בסכום של כמה מאות רובל — שבזה מודגשת ההשתדלות לפעול השידוך ועד להנישואין גם בממונו, נוסף על הטירחא בגופו ובנפשו כו'.

יג. ויש להוסיף ולבאר הקשר והשייכות לל"ג בעומר:

65) ע"פ לשון חז"ל — ב"מ ל, סע"א.

66) נדרים סו, א (ובפרש"י).

67) ישע"י סא, ה.

68) ברכות לה, ב.

63) איכה ה, ג. וראה סידור (עם דא"ח)

נח, א ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'מו ואילך.

64) ראה שמו"ר ספט"ו. לקו"ת שה"ש

מח, א"ב.

נתבאר לעיל⁶⁹ בפירושו הכתוב⁷⁰ "שבת אחים גם יחד" בנוגע להקב"ה וכנס"י, ש"שבת אחים" הוא הקירוב וההתקשרות בקישורי תנאים, וזהו ההכנה להנישואין, שאז נעשה "גם) יחד", ענין היחוד. וזהו ב' הענינים דל"ג בעומר ושבועות — של"ג בעומר ענינו קישורי התנאים, ושבועות ענינו החתונה.

וכיון שכן, הרי הזמן שבין ל"ג בעומר לשבועות, בין קישורי התנאים להחתונה, מוכשר ומסוגל ביותר להביא לענין הנישואין. וענין זה נעשה ע"י הפעולות דאהבת ישראל (כפשטות סיפור הנ"ל), שזהו תוכן הענין ד"שבת אחים גם יחד" בנוגע לבנ"י גופא, שעיי"ז פועלים את הענין ד"שבת אחים גם יחד" בנוגע להקב"ה וכנס"י⁷¹. וככל שמוסיפים בהענין דאהבת ישראל ("שבת אחים גם יחד" כפשוטו), מקרבים וממהרים עוד יותר את הנישואין דהקב"ה וכנס"י, כך, שעוד לפני חג השבועות פועלים כבר את ענין הנישואין, כולל גם גילוי כח האינ"סוף שבענין ההולדה להוליד בדומה לו⁷², שזהו שבנ"י נעשים בדומה להקב"ה כו'⁷³.

* * *

יד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה והתהלכתי בתוכם גו'.

* * *

טו. בנוגע לשבתות שלומדים פרקי אבות,

— כמ"ש אדמו"ר הזקן בסידורו "נוהגין לומר פרקי אבות פרק אחד בכל שבת שבין פסח לעצרת", ומוסיף, "ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ". וכיון שמצינו במאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמרים שנאמרו בשבתות שלאחרי חג השבועות שמתחילים במשנה בפרקי אבות, מוכח, שבשנה ההיא עכ"פ ה"י אומר פרקי אבות כל שבתות הקיץ. — נקבע כבר הסדר — עכ"פ בנוגע לשבתות שבין פסח לעצרת שבהם לומדים פרקי אבות לכל הדעות — לבאר איזה ענין בפרק שלומדים ביום הש"ק זה.

71) ראה ד"ה שיר המעלות הנ"ל בתחלתו ובסופו (לעיל ע' 397 ע' 403).

72) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

73) חסר הסיום (המור"ל).

69) ד"ה שיר המעלות דל"ג בעומר (לעיל ע' 397 ואילך).

70) תהלים קלג, א.

טז. בפרק⁷⁴ שלומדים ביום הש"ק זה — פרק חמישי — שנינו⁷⁵:
 "עשרה דורות מנח ועד אברהם, להודיע כמה ארך אפים לפניו, שכל
 הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם".
 ואינו מובן: מהו הפירוש שאברהם אבינו "קיבל שכר כולם"
 (שכרם של עשרה הדורות) — הרי דורות אלה "היו מכעיסין ובאין",
 ואיזה "שכר" מגיע להם, שאותו שכר קיבל אברהם⁷⁶?

— בפיסקא הקודמת במשנה זו נאמר "עשרה דורות מאדם ועד
 נח, להודיע וכו' עד שהביא עליהם את מי המבול". וכאן לא נאמר שנח
 קיבל שכר כולם. וטעם הדבר — מובן בפשטות — דכיון שכל עשרה
 הדורות שמאדם ועד נח "היו מכעיסין ובאין", לא הגיע להם שכר. ועפ"ז
 מתחזקת השאלה: מדוע בעשרה הדורות שמנח ועד אברהם — שגם הם
 "היו מכעיסין ובאין" — מסיימת המשנה "שבא אברהם אבינו וקיבל
 שכר כולם"?

יז. ויובן בהקדם החילוק בין דור המבול (שחתם וכלל בתוכו את
 כל העשרה דורות שמאדם ועד נח, שלכן קינח המבול גם את החטאים
 של כל התשעה דורות שלפנ"ז) לדור הפלגה (שחתם וכלל בתוכו את כל
 העשרה דורות שמנח ועד אברהם⁷⁷).

בנוגע לעונשים של דור המבול ודור הפלגה — מצינו שני הפכים:
 בנוגע לעונש בעולם הזה — גדול העונש של דור המבול משל דור
 הפלגה⁷⁸, שהרי דור המבול הושמד מן העולם, כמ"ש⁷⁹ "וימח את כל היקום",
 ואילו דור הפלגה רק נפוץ על פני כל הארץ, כמ"ש⁸⁰ "ויפיץ ה' אותם וגו'";
 ולעומת זאת, בנוגע לעונש בעולם הבא — דור הפלגה לכו"ע אין

ירושה או מתנה, משא"כ במשנתנו הלשון
 הוא "שכר" ("קיבל שכר כולם") שבא ע"י
 עבודה דוקא (מהנחה בלתי מוגה).
 (77) ולהעיר גם ממארו"ל (ב"ר ספ"מ ב)
 בטעם שנקרא "אברם העברי" — "שכל
 העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"
 (מהנחה בלתי מוגה).

(78) ב"ר פל"ח, ו. הובא בפרש"י עה"ת
 נח יא, ט. ועיין ג"כ תו"ח נח סד, א ואילך.

(79) נח ז, כג.

(80) שם יא, ח.

(74) מכאן עד סוסכ"א — הוגה ע"י כ"ק
 אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ס"ע
 753 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני
 מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

עוד ביאור במשנה זו — ראה גם לקו"ש
 חט"ו ע' 70 ואילך.

(75) משנה ב.

(76) ומ"ש המפרשים (פי' הרע"ב) שזהו
 ע"ד מארו"ל (חגיגה טו, א) "זכה צדיק נטל
 חלקו וחלק חבירו בגן עדן" — אינו מספיק,
 כי, במארו"ל הנ"ל הלשון הוא "חלק חבירו",
 שיכול להיות גם שלא ע"י עבודה, בדרך

להם חלק לעולם הבא⁸¹, ואילו בנוגע לדור המבול מצינו דעות חלוקות: במשנה⁸² איתא שאין להם חלק לעולם הבא, וכן הוא לדעה אחת בזהר⁸³, אבל יש דעה נוספת בזהר — שיש להם חלק לעולם הבא.

יח. וע"פ הידוע⁸⁴ שלפי חילוק הפגם הוא חילוק העונש — יובן החילוק בעונשים ע"פ המבואר בדברי חז"ל החילוק בין חטא ופגם דור המבול לחטא ופגם דור הפלגה:

דור הפלגה חטא בכך ש"פשטו יד בעיקר להלחם בו"⁸⁵, היינו, שרצו להלחם כביכול נגד הקב"ה. ואעפ"כ לא נאבדו מן העולם, אלא רק נפוצו על פני כל הארץ — כיון שהנהגתם בעיני העולם, בינם לבין עצמם, היתה מתוך אהבה וריעות, "שפה"⁸⁶ אחת ודברים אחדים⁸⁷;

ולעומת זאת, דור המבול — אף ש"לא פשטו יד בעיקר", מ"מ, כיון שהיו גזלנים⁸⁸, ושררה מריבה ביניהם, לכן נשטפו ונאבדו מן העולם. ועפ"ז מובן הטעם שבעולם הזה הי' העונש של דור המבול גדול יותר משל דור הפלגה — כיון שדור המבול חטא בעיקר בחטאים ש"בין אדם לחבירו": גניבה, גזילה וכו', שמהרסים את הסדר בהנהגה שקבע הקב"ה בעוה"ז, ולכן ענשם גדול יותר בעוה"ז;

אבל החטאים של דור הפלגה היו בעיקר "בין אדם למקום", ולכן הי' ענשם ברוחניות גדול יותר משל דור המבול — שדור הפלגה אין לו חלק לעולם הבא לכל הדעות, משא"כ בנוגע לדור המבול יש דעה שיש להם חלק לעולם הבא.

ואף שהאמת היא שחטא ש"בין אדם למקום" נוגע גם בעולם הזה, שהרי בריאת העולם היא כשביל התורה, כמארז"ל⁸⁹ "בראשית, כשביל התורה שנקראת ראשית", וכמ"ש בפרשתנו "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיתם בעתם וגו'", שע"י ההנהגה ע"פ רצון ה' מקבלים גם גשמיות בעולם הזה; וכן לאידך, שחטא ש"בין אדם לחבירו" נוגע גם

אפרים הנח לו", שדורו של אחאב, אף שהיו עובדי ע"ז, מ"מ, היו יוצאין למלחמה ונוצחין, כיון שהיתה ביניהם אהבה וריעות כו' (ב"ר שם). — מהנחה בלתי מוגה.
88) סנהדרין קח, א. ב"ר ופרש"י שם.
89) אותיות דרע"ק ב'. סדר דבראשית ה. לקח טוב, פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. וראה תנחומא באבער שם יו"ד. ב"ר פ"א, ד. ויק"ר פל"ו, ד.

81) סנהדרין קז, ב (במשנה). — ואין מי שיתחיל על זה.
82) סנהדרין שם.
83) ח"א סט, א. וראה תו"ח שם עח, ד.
84) תניא ספכ"ד (בהגה"ה).
85) סנהדרין קט, א. ב"ר ופרש"י שבערה.
86) נח יא, א.
87) וכמ"ש (הושע ד, יז) "חבור עצבים

בעולם הבא, ברוחניות, שהרי גם הענינים שבין אדם לחבירו הם מצוות התורה — מ"מ, הענינים ש"בין אדם לחבירו" נוגעים יותר, בגילוי, לעולם הזה, והענינים ש"בין אדם למקום" שייכים יותר לעולם הבא⁹⁰.

יט. ועוד טעם לכך שעיקר העונש של דור המבול הי' בעולם הזה: על חטאים שבין אדם לחבירו — לא מהני תשובה, וגם יום כיפור אינו מכפר, "עד שירצה את חבירו"⁹¹. ואם לא מחל לו חבירו, אין תשובתו מתקבלת. ואף שהוא מצדו עשה כל אשר ביכלתו, ועד כמה שהדבר נוגע לעניני שמים היתה תשובתו כדבעי — מ"מ, כיון שהדבר פוגע בעניני עוה"ז (בין אדם לחבירו), אין התשובה מועילה עד שיקיים את הציווי "והשיב את הגזילה"⁹², "יוליכנו אחריו אפילו למדי"⁹³, אפילו כאשר חבירו נמצא בקצה העולם.

אמנם, כלל זה אינו אלא בנוגע לעניני עולם הזה. בנוגע לעניני שמים — כיון שעשה כל אשר ביכלתו לרצות את חבירו, ואין זו אשמתו אם חבירו לא רצה למחול לו, או שלא הי' יכול למוצאו — מתקבלת תשובתו. אלא שבנוגע לעניני עולם הזה — שזהו העיקר בחטאים שבין אדם לחבירו — לא תיקן את ההרס שגרם בהסדר דעולם הזה, ולכן אינה מועילה תשובתו⁹⁴.

ולכן, אף שיש דעה שדור המבול יש לו חלק לעולם הבא, כיון שלדעה זו עשו תשובה — מ"מ נענשו בעולם הזה, כיון שהי' חסר אצלם הענין ד"והשיב את הגזילה".

כ. ועפ"ז יובן מ"ש במשנה שאברהם אבינו קיבל את השכר של העשרה דורות שהיו מכעיסין ובאין:

כיון שהנהגתם בינם לבין עצמם היתה מתוך אהבה וריעות — הי' מגיע להם שכר. אלא שהם עצמם לא היו יכולים לקבל שכר זה, אפילו לא בעולם הזה, כי מצד גודל החטא ש"פשטו יד בעיקר להלחם בו", הרי גם ההמשכות שהמשיכו ע"י הנהגתם באהבה וריעות — ירדו לקליפה. וע"ד פסק אדמו"ר הזקן⁹⁵ שרשע שלומד תורה ומקיים מצוות

93) ב"ק קג, א (במשנה). ועיין שם קד, רע"א. פוסקים חו"מ שסס"ז.

94) עיין יבמות כב, א. חו"מ שם.

95) הל' ת"ת פ"ד ה"ג. תניא פל"ט. תו"א

פ' חיי שרה סד"ה להבין כו' יפה שעה אחת (טז, ב).

90) ראה ג"כ פיה"מ להרמב"ם פאה בתחילתה.

91) יומא פה, ב. שו"ע אדמו"ר הזקן

חאו"ח ר"ס תרו.

92) ויקרא ה, כג.

קודם שעשה תשובה, ה"ה מוסיף חיות בקליפה, כי, ההמשכות שע"י לימוד התורה וקיום המצוות נמשכים גם אז, אלא שבמקום שימשכו לקדושה, יורדים הם לקליפה.

"עד שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם": אברהם — היתה עבודתו בקו החסד, שהשתדל לקרב כל אדם לאלקות, ואפילו עורר רחמים על אנשי סדום. וע"י עבודה זו של התעסקות בעולם — בירר גם את הדורות הקודמים, ולכן קיבל שכר כולם. וע"ד פסק אדמור"ר הזקן שם, שע"י התשובה מוציאים את התורה ומצוות שהמשיכו בקליפות, ויחד עם הבעל-תשובה שבים הם לקדושה.

משא"כ בעשרה הדורות שמאדם עד נח, שבהם לא נזכר שנח קיבל שכר כולם, כי: (א) לא הי' מגיע להם שכר. (ב) כיון שנח לא התעסק עם העולם, ולא התפלל על אנשי דורו (שלכן נקראים מי המבול על שמו: "מי נח")⁹⁶ — לא בירר את הדורות הקודמים, ולכן לא הי' יכול לקבל שכרם, גם אם הי' מגיע להם איזה שכר.

כא. וההוראה מכל זה בנוגע אלינו⁹⁷:

עומדים אנו עתה בדור דעקבתא דמשיחא, הדור האחרון שלפני משיח. כל הדורות שהיו עד עתה הם הכנה לכיאת המשיח, שאז תושלם תכלית כל הבריאה⁹⁸, ובעבודה של דור זה תלויים כל הענינים של הדורות הקודמים⁹⁹.

וע"י ההנהגה עתה בקו החסד, מדתו של אברהם אבינו, לקרב כל בני מתוך אהבת ישראל ולעוררם ליהדות — מגלים את ניצוצות הקדושה שנמצאים בעולם אצל כל יהודי, מאבותיו ואבות אבותיו עד

99 ולהעיר גם מהמבואר בכתבי האריז"ל (שעה"פ ר"פ שמות) בענין ניצוצות של נשמות קדושות שהוליד אדה"ר בק"ל שנים הראשונים שפירש מאשתו — שנתגלגלו בדור המבול, ואח"כ בדור הפלגה כו', ואח"כ בדור שירדו למצרים (במשך ק"ל שנים הראשונים לפני לידת משה) וכו', ושלימות הכירור שלהם יהי' בדור האחרון שהוא הגלגול של הדור שיצאו ממצרים (ל"ת וסה"ל שמות ג, ד). ונמצא, שגם ענינים השייכים לעשרה הדורות שמאדם ועד נח ועשרה הדורות שמנח ועד אברהם — תלויים בעבודה של דור זה (מהנחה בלתי מוגה).

96 זהר ח"א סז, ב ואילך. קו, א. רנד, ב. ח"ג יד, ב ואילך. וראה לקו"ש ח"ב ע' 322. תר"מ ח"ד ע' 158.

97 דלכאורה מה נוגע לנו — לאחר מתן תורה, ב"שני אלפים ימות המשיח" (סנהדרין צז, סע"א. וש"נ) — הענינים שהיו בעשרה דורות שמאדם ועד נח ומנח ועד אברהם. ומ"ש "להודיע כמה ארך אפים לפניו" — הרי יודעים זאת מ"ג מדות הרחמים הכתובים בתורה, "ה' ארך אפים וגו'" (שלה יד, יח), שפעלו פעולתם אפילו לאחר חטא העגל (מהנחה בלתי מוגה). 98 תניא פל"ו.

לדורות הראשונים, וזה שמקרב יהודים אלה ומגלה את הניצוצות שלהם — מקבל שכר כולם, ע"ז שמביא את הניצוצות להתכלית שלהם — גאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

כב. יום הש"ק זה הוא שבת חזק, שבו מסיימים ספר ויקרא, היינו, שהסיום, הפסוק האחרון או הפרשה האחרונה, קשור עם כללות הספר. וכמו בשמח"ת, שהסיום בפסוק האחרון או בפרשה האחרונה, קשור עם כל התורה כולה, שזהו"ע שעושיין שמחה לגמרה של תורה¹⁰¹.

ויש לבאר הקשר והשייכות של הסיום בפרשת בחוקותי לכללות ספר ויקרא — שהרי כל הענינים שבתורה מדוייקים הם לכל פרטיהם¹⁰¹: פרשת "אם בחוקותי תלכו", אשר פירשו רז"ל "שתהיו עמלים בתורה" (כנ"ל ס"א), היא סיום וחותרם ספר ויקרא, תורת כהנים, חמור שבספרים¹⁰² — כי, מצד חומר ההלכות שבו, זקוק הוא לעמל מיוחד. דוקא ע"י היגיעה ועמל בתורה ממשיכים "כמה טבין", בחי' תענוג העצמי שבתורה¹⁰³. ולכן, ספר ויקרא הוא ספר השלישי — קו האמצעי — שעולה עד פנימיות הכתר¹⁰⁴.

[בכללות, המעלה דקו האמצעי היא בכללות התורה, שלכן נקראת¹⁰⁵ "אוריאן תליתא"¹⁰⁶. אך עיקר המעלה הוא בספר ויקרא, מצד היגיעה שבו, כנ"ל].

וזהו ג"כ מה שאמרו רז"ל¹⁰⁷ "ה' פעמים כתיב כאן אורה כנגד חמשה חומשי תורה. . וירא אלקים את האור כי טוב, כנגד ספר ויקרא שהוא מלא הלכות רבות" — כי עיקר מעלת הטוב הוא בספר ויקרא, מצד העמל והיגיעה שבו¹⁰⁸.

*

כג. ע"פ הידוע שיום השבת מיני' מתברכין כולהו יומין¹⁰⁹, יש להזכיר אודות כמה מאורעות שמתקיימים בהשגחה פרטית בשבוע הבא

105 (שבת פח, א).
106 שיחת ש"פ בהו"ב תשח"י סי"א
ואילך (תו"מ חכ"ב ע' 311 ואילך). וש"ג.
107 (ב"ר פ"ג, ה).
108 ולכן בס' דברים לא נאמר טוב, אף שגם הוא מלא הלכות רבות (ראה ב"ר שם).
109 (זח"ב סג, ב. פח, א).

100 טור ורמ"א או"ח סתרס"ט.
101 הבא לקמן (עד סוף הסעיף) —
נדפס בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1305 ואילך.
102 תוס' ברכות יח, ב.
103 זח"א קל, ב. ד"ה ואברהם זקן
תרס"ו ואילך. אשריכם ישראל תרס"ז ואילך
(המשך תרס"ו ע' עח ואילך. ע' שפ ואילך).
104 ראה המשך תער"ב ח"א ע' רכ ואילך.

— ג' מאורעות של שמחה שנוגעים ושייכים לרבים (ויש לקוות שבמשך הזמן יהיו שייכים לעוד יותר רבים) — שיתברכו כולם מיום הש"ק זה. ועל הסדר דהקרוב קרוב קודם:

לכל לראש — ה"באנקעט" שייערך לטובת הישיבה בנואָרק¹¹⁰, ישיבה שלומדים בה נגלה וחסידות וכו'.

ויעזור השי"ת שכל זה יהי' בהצלחה רבה, וגם אם הי' חסר בהכנות הדרושות כו' — הרי "היפלא מה' דבר"¹¹¹.

ובפרט כשיעשו כל זה מתוך שמחה — ששמחה פורצת כל הגדרים¹¹², ועד שנזכה ש"יעלה הפורץ לפנינו"¹¹³.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שיפסיקו בניגון של שמחה, כיון ש"אין מערבין שמחה בשמחה"¹¹⁴. והוסיף לומר, שהניגון יהי' (לא דבר המפסיק, אלא) דבר המחבר].

כד. וענין נוסף — ה"קאָנווענשאָן" (אסיפה וכינוס) השנתי של נשי ובנות חב"ד שייערך מחר, אשר, מלבד כל הענינים שיש בו כבכל שנה, יש בו מעלה מיוחדת להיותו ה"קאָנווענשאָן" השביעי, ו"כלל השביעין חביבין"¹¹⁵.

ומצד גודל המעלה שבזה, ישנה נתינת כח מיוחדת להשלים ולמלאות גם את כל הענינים שהיו חסרים עד עתה,

והמילוי וההשלמה צריכים להיות באופן ד"כפלים לתושי"¹¹⁶, ע"ד מארז"ל¹¹⁷ "אם הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים וכו'", שזוהי גם פעולת התשובה ש"זדונות נעשות לו כזכיות"¹¹⁸, שעי"ז נעשים הזכיות בכפלים: זכיות סתם, וזכיות שנעשו מהזדונות. ומה גם שהזכיות שנעשו מהזדונות הם במעלה גדולה יותר מהזכיות סתם¹¹⁹, ובמילא, ה"ז עוד יותר מכפלים.

ומובן, שלאחרי הנסיון שצברו במשך שבע שנות פעילות, בודאי נקל יותר להשלים ולמלאות כל הענינים באופן דכפלים.

בערכו. וש"נ.

(110) ראה גם מכתב ל' ניסן, אדר"ח אייר

(115) ויק"ר פכ"ט, יא.

שנה זו (אג"ק חכ"ב ע' ריב ואילך).

(116) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(111) וירא יח, יד.

(117) ויק"ר רפכ"ה. הובא בתניא אגה"ת

(112) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

ספ"ח (בשם תרב"א).

(113) ע"פ מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה,

(118) יומא פו, ב.

יד וברש"י שם. אגדת בראשית ספס"ג.

(119) ראה דרמ"צ לט, ב. קצא, א.

(114) מו"ק ח, ב. וראה אנציק' תלמודית

ויש לקשר זה עם הסיום דספר ויקרא, תורת כהנים¹²⁰ — ע"פ המסופר בגמרא¹²¹ אודות "ברורי" דביתהו דרבי מאיר", "דתניא תלת מאה שמעתתא ביומא דסותא מתלת מאה רבוותא", שהם ההלכות החמורות דתורת כהנים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה להפסיק-לחבר בניגון שמח, כנ"ל].

כה. וענין נוסף — ובהקדמה:

מבואר בחסידות¹²² בנוגע לג' הענינים דמזון לבוש ובית, שהענין היותר נעלה הו"ע הבית, ובוזה גופא יש עליו מיוחד בבית שהוא באופן של דירת קבע, כפי שמצינו במעלת בית המקדש לגבי משכן שילה — "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה"¹²³, "הוא יבנה הבית לשמי"¹²⁴, ודוגמתו גם בנוגע להבנינים של ישיבות, בתי-כנסיות ובתי-מדרשות, שעתידיים שיקבעו בארץ ישראל¹²⁵, בסמיכות לביהמ"ק¹²⁶.

ומובן, שכדי שכל הענינים דלעתיד לבוא, ע"י משיח צדקנו, יהיו בשלימות — צריכים גם הבתי-כנסיות ובתי-מדרשות (שעתידיים להקבע בארץ ישראל) להיות בשלימות, היינו, לא רק שטח אדמה בשביל להקים עליו בנין, ולא רק התחלת הבנין, אלא בנין שלם, כך, שכשיבוא משיח יקבע בנין שלם זה בארץ ישראל.

והנה, זה משך זמן שהנני מבקש וחוזר ומבקש ("איך האלט אין איין בעטן") שהמוסדות יבנו בנינים וכו', ובנוגע לפועל, ה"ז למחצה לשליש ולרביע: יש מקומות שעשו מקצת, יש מקומות שעשו רק התחלה, יש מקומות שבהם לא חושבים עדיין אפילו אודות התחלה.

— שמעתי סיפור מא' החסידים¹²⁷ אודות אדמו"ר מהר"ש, שפעם נכנס אליו משהו שלא הי' אצלו שלום בית, וכאשר צוה עליו לעשות שלום בית, אמר, שמוכן הוא לעשות כל מה שיאמרו לו (ואכן בשאר הענינים עשה מה שאמרו לו), מלבד בענין זה... ואמר אדמו"ר מהר"ש: אם כן, ה"ז ענין התלוי בי, שהרי איתא בגמרא¹²⁸ "כל אדם שיש בו יראת

(124) מלכי-א ה, יט, ח, יט.

(125) מגילה כט, א.

(126) ראה חד"א ג מהרש"א שם.

(127) אמנם לא שמעתי מ"ק מו"ח

אדמו"ר, אבל הוא סיפור טוב, וכנראה הוא

גם סיפור אמיתי.

(128) ברכות ו, ב.

(120) ראה גם מכתב ל"ג בעומר שנה זו, להחברות דאגודת נשי ובנות חב"ד, ולהמשתתפות בקאנווענשאָן השנתי השביעי (אג"ק חכ"ב ע' רכג ואילך) — באופן אחר.

(121) פסחים סב, ב.

(122) ראה לקו"ת ברכה צח, סע"ד ואילך.

ובכ"מ.

(123) פ' ראה יב, ט ובפרש"י.

שמים דבריו נשמעין". והרכין ראשו הק' על ידיו לאיזה רגעים, ואח"כ הגבי' ראשו, ואמר לו עוד הפעם שיעשה שלום בית, ומיד השיב שיעשה כן. והפלא שבדבר — שמצד הענין ש"דבריו נשמעין", פעל גם אצל בעל בחירה! (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) אבל, מובן שאין זה סדר עבורי שאתערב בבחירתו של מישהו כו'.

ובנוגע לעניננו:

מחר, תתקיים בעזה"י חנוכת הבית במאָנטרעאַל לבנין הישיבה, שכבר לומדים ומתפללים בו — לאחרי קשיים גדולים שהיו להם עד שהצליחו להשלים הבנין ברוב עמל ויגיעה, כפי שיודעים אלה שהתעסקו בזה, "לב יודע מרת נפשו"¹²⁹, ומה גם שנשאר עדיין חובות וכו'. ויעזור השי"ת שבמהרה יפטרו מכל החובות, ויהיו כל הענינים בהצלחה רבה.

ומהם יראו וכן יעשו במקומות אחרים — לבנות בנינים שלמים לישיבות, בתי־כנסיות ובתי־מדרשות, שבקרוב ממש יקבעו בארץ ישראל ע"י משיח צדקנו.

וכל זה יהי' באופן ד"גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון"¹³⁰ — דקאי (לא רק על בית שני, כפירוש הגמרא¹³¹, אלא גם) על ביהמ"ק השלישי דלעתיד לבוא¹³², שאז יקויים היעוד "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד"¹³³, וכיון שאומות העולם אינם מבינים בענינים פנימיים — ה"ז צריך להיות בית גדול ומפואר בגשמיות לעיני בשר.

וכאמור, יעזור השי"ת שכל עניני הישיבה יהיו בהצלחה רבה, ויעמידו תלמידים, "זרע ברך הוי"¹³⁴, שיציפו ("זיי זאָלן פֿאַרפלייצן") את כל העולם באור התורה הנגלית והפנימית, עדי קיום היעוד¹³⁵ "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים"¹³⁶.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אימתי קאתי מר לכשיפוצו מעינותיך חוצה"].

(135) שם יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.

(136) כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להרשיז העכט — שעומד להשתתף ולנאום בחנוכת הבית — לומר לחיים על כוס גדול, ואח"כ רמז לו לומר לחיים ג' פעמים.

(129) משלי יד, יו"ד.

(130) חגי ב, ט.

(131) ב"ב ג, סע"א ואילך.

(132) זח"א כח, א.

(133) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים

ספי"א.

(134) ישע"י סא, ט.